

Bėda

Jonas Kadžionis g. 1928



Jonas Kadžionis-
Bėda tremtyje

J. Kadžionis gimė 1928 m. sausio 29 d. Žvirblėnų kaime (į pietryčius nuo Kavarsko), Anykščių r., Alekso Kadžionio (1876–1941) ir Petronėlės Kalibataitės-Kadžionienės (1890–1977) daugiavaikėje ūkininkų šeimoje. Tarp vienuolikos vaikų buvo šeši berniukai ir penkios mergaitės. Šeima valdė 10 hektarų ūkį. Jono broliai – Aleksas Kadžionis (g. 1915 m.) – kariškis, emigrantas Anglijoje. Kitas brolis Karolis Kadžionis (1923–1945) buvo laisvės kovotojas. Jis žuvo Klai būnuose 1945 m. vasario 9 d. Trečiasis – Kazimieras Kadžionis (g. 1927 m.) buvo žemdirbys, tremtinys.

Du Jono broliai mirė maži: Petras Kadžionis (1930–1933) ir Antanas Kadžionis (1932–1932). Jonas turėjo penkias seseris: Moniką (1912–2004), Kazimierą (g. 1922), Petronėlę Maldžienę (1930–2014), kuri buvo žemdirbė, tremtinė, Bronę (g. 1930 m.) ir Palmyrą (g. 1937 m.). Jono sūnėnas, sesers Kazimieros sūnus Antanas Kadžionis (1946–1993) buvo pedagogas, laisvės gynėjas.

Šioje šeimoje, kaip ir visose to meto lietuvių katalikų dorose šeimose, vaikai buvo auklėjami labai religingai. Visą laiką mokomi niekam nedaryti bloga.

Dėl to Kadžionių šeimą labai sukrėtė, kai į Lietuvą atėjo bolševikai, apsimetę išvaduotojais, ir pradėjo viską, kas lietuviška, niekinti ir naikinti. Jonas Kadžionis prisimena: *Kai prasidėjo partizaninė kova, aš buvau dar jaunas berniukas, bet mano svajonė buvo viena – kad tik ta kova nesibaigtų, kad tik aš dar paaugčiau ir spėčiau išeiti į mišką.*

Atėjūnai ir jų pakalikai niekino ir naikino viską, kas lietuviams buvo šventa. J. Kadžionis prisimena: *Aš pats savo akimis mačiau, kaip 1940 m. prieš Velykas, Didįjį šeštadienį, komjaunuolis Šiaučiūnas iš Kavarsko demonstratyviai atėjo ginkluotas į bažnyčią ir iš klausyklos išsivedė kleboną. Tą pačią dieną kažkas iš tų komjaunuolių per pamaldas į bažnyčią atnešė ir išdrėbė kastuvą žmogaus išmatų. Mus, kitaip auklėtus, tokie atėjūnų ir vietinių niekėlių veiksmai labai papiktino ir nuteikė priešiskai.*

1936–1940 m. Jonas mokėsi Pienonių (Anykščių r.) pradžios mokykloje, ten baigė keturis skyrius. Tuo metu gyveno ir dirbo šeimos ūkyje. Tačiau po antrosios sovietų okupacijos ir po tėvų bei kitų šeimos narių ištremimo (tremiant 1948 m. pavasarį Jono nebuvo namie, todėl jis išvengė šios lemties) jam pasirinkimo nebuvo. Vengdamas tarnybos okupantų kariuomenėje, dvidešimtmetis jaunuolis pasitraukė į mišką ir prisidėjo prie laisvės kovotojų. Jis tapo Algimanto apygardos Šarūno

rinktinės Butigeidžio kuopos Antano Jagėlos-Ažuolo būrio kovotoju ir pasirinko Bėdos slapyvardį. Jo slapyvardžio istorija taip pat įdomi. Atėjęs pas laisvės kovotojus J. Kadžionis pareiškė, kad jo slapyvardis bus Bėda. Kai kovotojai paklausė, kodėl jis pasirinko tokį slapyvardį, Jonas atsakė, kad turi bėdą – serga niežais. Niežus jam išgydė beržo tošies degutu vieno partizano žmona, o slapyvardis toks ir liko...

Nuo 1949 m. lapkričio pradžios jis jau buvo Butigeidžio kuopos vadas, nes A. Jagėla-Ažuolas netikėtai žuvo. Deja, partizaninė kova šiose apylinkėse greit nutrūko. 1949–1953 m. J. Kadžionis-Bėda buvo Laisvės rajono kovotojas. Su žmona išsilaukė tarp trijų paskutinių laisvės kovotojų, kurie kovojo šiame rajone. Jie gyveno dažniausiai miško bunkeriuose Kavarsko, Dabužių ir Traupio apylinkėse. Kartais slapstydavosi kaimynų daržinėse ir tvartuose nežmoniškai sunkiomis sąlygomis, kęsdami šaltį ir alkį. Galima įsivaizduoti, kiek vargo jiems teko patirti.

J. Kadžioniui teko dalyvauti daugelyje kautynių. Vieną epizodą prisiminė Albinas Kubilius-Rūgštymas (1923–1992): *1949 m. rugpjūtį su rinktinės vadu Monte-Antanu Starkumi nuėjome aplankyti traupiečių. Mus lydėjo keletas vyrų ir kuopos vadas Kostantas. Vieną dieną pabuvę svečiuose, naktį nuėjome pas ūkininką į pirtį nusiprausti... Rytą, kol visi dar miegojo, staiga sargybinis ėmė kelti. Nieko nelaukę pradėjome ruošti kautynėms. Palapines guldėm ant žemės, nes geriau paslėpti nebuvo laiko. Pasigirdo šakų traškėjimas ir rusiška komanda: „Vperiod! Na pravo! Na levo! („Pirmyn! Į dešinę! Į kairę!“), o mes, broliai, gulime kaip prislėgti prie žemės. Rusai ėjo taip arti, kad girdėjome jų balsus. Tada atsakėme tokia stipria ugnimi, kad jie iškart nutilo... Mes pradėjome trauktis pasiskirstę į mažas grupes, nes krūmuose sunku palaikyti ryšį. Su vadu likome septyni. Krito vienas mūsų šūkis – Švedrys. Pasitraukę ėjom kokią šimtą metrų ir vėl taip susikabinom, kad jau šaudėmės iš pistoletų, o Montė su kulkosvaidžiu „Brno“ švaistėsi... Mus taip priplojo, kad žolėje gulim ir galvų negalim pakelti. Vienas partizanas pasiūlė: „Nusiauti ir dar arčiau priartėti prie rusų.“ O kitas sako: „Duokit peilį, reikia supjaustyti batus, kad basakojai burliškai nesidžiaugtų juos radę...“ Štai kokia neapykanta buvo priešui! Nors mirtis čia pat, o atėjūnams net batų gaila. Nusiauvėm ir vėl pirmyn... Ir vėl ugnis... Bet mums jau niekas nebesipriešino. Pasirodo, buvome taip priploję prie žemės, kad nematėme, jog buvome ant pačios linijos. Mūsų tikslas buvo kuo arčiau prieiti, kuo arčiau užtvaros ir granatomis prasiskinti kelią, bet priekyje rusų jau nebuvo, ir mes laimingai praėjome.*

Paėjus kokią kilometrą, ir vėl puskilometrą aikštė. Tokiose vietose rusai dažniausiai užtverdavo pasitraukimą. Ką daryti? Nė vienas nenori eiti mirčiai į nagus. Vadas pasiūlė traukti burtus: iš šešių degtukų. Trumpiausiai ištraukė Bėda-Jonas Kadžionis. Jis ilgąjį ginklą paliko, pasiėmė tik pistoletą ir granatą. Bėdą paleidom per lauką, o patys pasiruošėm jį ginti, jeigu rusai sulaukytų. Pasirodo, užtvaros nebuvo. Kai Bėda perėjo, tada ir mes perbėgom.

Kai kam gali atrodyti, jog šie J. Kadžionio ir A. Kubiliaus aprašyti epizodai yra tu dienų romantika. Anaiptol. Tai ne romantika, o žiaurus, beviltiškas karas su negailingais, laukiniais okupantais, kuriems neegzistavo jokios civilizuoto pasaulio normos. Toliau J. Kadžionis prisimena 1949 m. rugpjūčio 17-ąją: *Montei per galvą kliuvo kaip botagu, tai jam iš veido tik kraujas ir kažkoks skystis sunkiasi. Montė suriko: „Atgal!“ Kai atsitraukiau, nebešaudė. Tik miške baisus aliarmas, rėkauja, šaudė, matyt, jų taip buvo sutarta. <...> Išėję į pliką aikštėlę, patenkam į kryžminę ugnį. Laimė, Konkurentas pastebėjo gulinčius užsimaskavusius enkavedistus. Jis mostelėjo ranka,*



Partizanų būrys.
Jonas Kadžionis-
Bėda stovi antras
iš kairės

ir visi kritom ant žemės. Čia ir pradėjo genėti! Taip duoda, kad net žemė aplinkui dulka. Apsigręžę šliaužiam atgal. Žiūriu, likau paskutinis, jėgos visai apleido; nutariau nusišaut. Parabelį visą laiką rankoj turėjau, prisidėjau prie smilkinio – jau spausiu, bet dar pakėliau akis, matau, už kokių 5 m kairėj pusėj šliaužia Montė. Pagalvojau: gal manęs nepaliks sužeisto. O kalniukas jau baigiasi, sukaupeš jėgas, jį peršliaužiau, susirinkom po viena eglute, visi basi, be kepurių, tik aš jos nepamečiau. Nuo tos minutės, kai išbėgom iš stovyklos, praėjo pustrėčios valandos. Montė pyškėdamas užtaisinėjo kulkosvaidį „Brno“, bet į mus niekas nebešaudė. Jis ir sako: „Soviniai baigiasi, arba nusišaukim čia, po šita eglute, arba žūtbut eikim per vieškelį.“ <...> Žiūriu, Montė metėsi į šalį, klupo ant vieno kelio, manau, jau viskas, bet, žiūriu, atsiklaupęs ant vieno kelio, traukia toliau. Tik kryptį pakeitė ir šūvius leidžia pavieniui. Paskui pasakė: „Gana, šitie daugiau nebešaudys... dabar visi greitai prie vieškeliuko ir visi kartu šokim. Jeigu peršoksime vienas, tai kitų nepraleis. Kas žūsime, tai žūsime, kas liksime gyvi, tai gyvi.“ Taip mes visi kartu per tą vieškeliuką peršokom ir kritom kitoj pusėj. Tada pasigirdo kulkosvaidžių papliūpos, bet jos mums buvo nepavojingos.

Tarp laisvės gynėjų pasitaikydavo šeimų. Čia buvo ir Jonas Kadžionis. 1949 m. jis vedė Malviną Gedžiūnaite-Sesutę-Kadžionienę (1923–1992), kuri partizanavo

nuo 1949 m. gegužės 16 d. 1952 m. bunkeryje jiems gimė sūnus. Laisvės kovotojo dalia sunkiai pakeliama net stipriems vyrams, o moterims išverti buvo dar sunkiau. Kaip tokiomis sąlygomis prižiūrėti naujagimį? Jį teko atiduoti geriems žmonėms.

Malvina Kadžionienė taip pat prisiminė ką tik aprašytą mūšį: *Kai rusai mane pastebėjo už medžio ir sušuko „Stoj!“, matau: nubėgo Jonas Butkus, Vairas, tada iš paskos ir aš. Tik šakos byra, kai šukuoja iš kulkosvaidžių. Paskui šaudymas lyg aprimo, einam visi, jau beveik pasiekėm pamiškę, o čia – aikštė. Pro žiūronus nieko iš priekio nematom, bet girdim kažką šnekant iš paskos. Manėm, kad mūsiškiai, bet atsisukę pamatėm – rusai jau visai čia pat. Na, ir ėmė pliekti. Kol perlėkėm tą aikštę, šaudė taip, kad, rodėsi, visa žemė dreba. Prieky bėgo Karklas, už jo aš, o Vairas puolė į kairę, arčiau krūmų. Spėjau pamatyti, kaip krito Karklas. Kai bėgau pro šalį, jis pasakė: „Paimk mano ginklą ir Zosei (jo žmonai) pasakyk...“ Įbėgusi į miškelį, nusimečiau batus ir išgirdau šūvį. Atsigręžusi pamačiau, kad Karklas nusišovė.*

1953 m. gegužės 22 d. J. Kadžionis-Bėda kartu su žmona M. Kadžioniene-Sesute buvo apgaule agentų smogikų, kuriems vadovavo išdavikas Br. Kalytis-Siaubas, įvilioni į pasalą prie Putriškių kaimo (Anykščių r.) ir suimti. 1953 m. rugsėjo 12 d. Pabaltijo karo tribunolas juos abu nuteisė po 25 metus kalėti ir po 5 metus tremties.

Atsisakęs rašyti malonės prašymą ar pripažinti, kad buvo suklaidintas, J. Kadžionis kalėjo Rusijoje visą jam skirtą laiką. Iš pradžių buvo laikomas Omske. Ten dirbo medienos apdirbimo kombinate. Vėliau statė naftos perdirbimo įmonę Taišete. Paskui kalėjo Mordovijoje ir Permėje, dirbo lentpjūvėse.

Atlikęs bausmę, 1978 m. gegužę grįžo į Lietuvą ir apsigyveno pas žmoną, kuri jau buvo grįžusi iš tremties, Pajūryje, Šilutės r. Čia jis dirbo Pajūrio bažnyčioje valytoju. Tačiau netrukus Lietuvos kolaborantinė valdžia pradėjo jį persekioti, todėl kurį laiką Jonas slapstėsi. Vėliau jį apkaltino veltėdžiavimu ir 1983 m. vėl ištremė. Šį kartą arčiau – į Kaliningrado sritį. Ten jis dirbo lentpjūvėje, kol 1989 m. išėjo į pensiją.

Į Tėvynę J. Kadžionis grįžo 1989 m. kovą. 1998 m. balandžio 14 d. jam buvo suteiktas kario savanorio statusas, o tų pačių metų gegužės 13 d. – leitenanto laipsnis. Dabar laisvės kovų veteranas J. Kadžionis yra atkurtosios Algimanto partizanų apygardos vadas, dimisijos kapitonas. Jis rūpinasi laisvės kovotojų atminimo įamžinimu. J. Kadžionio iniciatyva įrengtas memorialas Traupio apylinkėse žuvusiems laisvės kovotojams atminti, pažymėtos kelios partizanų kovų, žūties ir palaidojimo vietos Kavarsko apylinkėse. Jis rado savo buvusio bunkerio vietą Dabužių miške ir kartu su kitais entuziastais 2009 m. vasarą jį atkūrė. Dabar ši vieta naudojama jaunimo patriotiniam švietimui. J. Kadžionis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino 3-iojo laipsnio ordinu – Komandoro kryžiumi. 2019 m. sausio 13 d. Jonui Kadžioniui-Bėdai įteikta Laisvės premija. Laisvalaikiu laisvės kovų veteranas kuria dainas, rašo eiles ir atsiminimus.

Erškėtis, Šarka

Kazimieras Kaladinskas 1903–1947

K. Kaladinskas gimė 1903 m. spalio 11 d. Želmeniškės k., Salako vlsč., Zarasų aps. Mykolo Kaladinsko ir Marijonos Padvaiskaitės-Kaladinskienės šeimoje. Tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Tarnybą baigė turėdamas puskarininkio laipsnį. Po tarnybos grįžęs į namus, dirbo pasienio policijoje, tačiau kai sovietai pirmą kartą okupavo Lietuvą, K. Kaladinską atleido iš policijos. Kazimieras tada ėmė ūkininkauti savo ūkyje Didžiasalio k., Salako vlsč., Zarasų aps.

Prasidėjus Vokietijos ir Sovietų Sąjungos karui, K. Kaladinskas dalyvavo Birželio sukilime prieš raudonuosius okupantus. Karo pabaigoje, kai frontas jau nugarmėjo į Vakarų ir prasidėjo antroji sovietų okupacija, 1944 m. rudenį K. Kaladinskas pradėjo organizuoti ginkluotą pasipriešinimą okupantams. Jis subūrė gerai ginkluotą kovotojų būrį, kuris veikė Ažvinčių ir Minčios giriose. Po keleto metų, 1949 m. gegužės 1 d., MGB pažymoje buvo rašoma: *1944 m. rugpjūčio mėn. išvijus iš Lietuvos SSR vokiečių fašistų kariuomenę, Zarasų aps. teritorijoje buvęs pasienio policijos tarnautojas ir 1941 m. sukilimo prieš sovietų valdžią dalyvis Kaladinskas organizavo iki 150 asmenų „gaują“. „Banditams“ buvo keliamas uždavinys kovoti prieš sovietų valdžią, vykdyti terorą prieš sovietų partinį aktyvą ir lojaliai sovietų valdžiai nusiteikusius asmenis. Atlikus nemažai agentūrinių veiksmų, 1945–1948 m. „gauja“ keletą kartų buvo iš dalies sumušta, nemažai banditų sunaikinta, dalis legalizavosi.*

1945 m. pradžioje būrys buvo reorganizuotas į partizanų kuopą. 1945 m. birželio 15–20 d. K. Kaladinskas dalyvavo kapitono Vinco Gumausko-Gailiaus sušauktame Geležinio Vilko (vėliau Vytauto) apygardos štabo posėdyje, kuris įvyko Saldutiškio vlsč., Utenos aps., tarp Ginučių ir Šiliniškių kaimų. 1945 m. vasarą K. Kaladinskas suvienijo visus Zarasų apskrities Salako valsčiaus partizanų būrius ir suformavo Erškėčio kuopą, kurioje tuo metu buvo apie 75–80 kovotojų. Formaliai šis junginys buvo pavaldus Lokio rinktinei. Mobilus K. Kaladinsko kuopa priešui suduodavo netikėtų, skaudžių smūgių, todėl ją vadino „skrajojančiu“ partizanų būriu. Šis būrys, veikiantis Dūkšto, Salako, Ažvinčių, Labanoro ir Švedriškių apylinkėse, saugumiečiams kėlė nuolatinį nerimą. Kuopoms vadovavo Antanas Juodka iš Užoniškių kaimo, Kostas Padvaiskas-Mazgelis iš Joniškių kaimo ir Pranas Račinskas-Drugys iš Geibų kaimo.

Kaladinskas buvo narsus, sumanus ir veiklus vadas. Iš kovotojų reikalavo kariškos drausmės, griežtai baudavo kovotojus už girtavimą ir plėšikavimą. Laisvės kovotojus – paprastus kaimo vyrus, kurie neturėjo supratimo apie karybą, mokė atsargumo, tramdė jų neapgalvotus veiksmus. Vadas propagavo aktyvius kovos veiksmus su okupantais ir jų pakalikais.

1945 m. liepą K. Kaladinsko žmoną Veroniką, dukterį Danutę, sūnų Kęstutį ir 85-metę žmonos motiną Ievą Karlienę okupantai ištrėmė į Kuproso k., Jusvos r., Permės sr., Rusijoje. Po kurio laiko tremtyje mirė senutė Veronikos motina, o ji pati su vaikais pabėgo į Lietuvą. Pradžioje nelegaliai gyveno Vilniuje, o vėliau Beibių k., Zarasų r., pas Juozą Dumbrasų-Chameleoną. Vėliau šis parūpino joms



fiktyvius dokumentus ir 1948 m. rugpjūtį išvežė į Panevėžį. Kaladinskienė ten gyveno Šileikytės pavarde, o jos duktė Danutė – kaip Juškėnaitė. Vėliau MGB 1949 m. kovo 9 d. jas suėmė ir vėl ištrėmė. Iš tremties grįžo 1959 m.

Kovos pradžia buvo itin sunki. 1945 m. gegužę–birželį Erškėčio kuopa labai nukentėjo nuo okupantų kariuomenės. Tuo metu į kovotojų gretas MGB pavyko įterpti vidaus agentus Romelį ir Fedotą. Po šių agentų pranešimų NKGB kareiviai labai apnaikino kuopą: liepos 5 d. Minčios miške, agentui nurodžius, kariuomenė apsupo kuopos stovyklą, kurioje dienoje 40 kovotojų. Netikėtai užklupti jie ėmė bėgti. Persekiojami 7 kovotojai buvo nukauti ir 2 suimti. Priešui

Vytauto apygardos Tigro rinktinės Erškėčio kuopa 1947 m. Kazimieras Kaladinskas-Erškėtis ketvirtas iš kairės



atiteko 6 kulkosvaidžiai, 3 automatai, 24 šautuvai ir 13 granatų. Dėl priešų aktyviai naudojamos agentūros ir vėliau kuopa sparčiai retėjo. Iki spalio pabaigos dar buvo nukauta 18 partizanų ir 39 legalizavosi. Spalio 12 d. kariuomenė apsupo kuopos vadavietę. Vėl žuvo dalis partizanų. Kaip matysime vėliau, tai įvyko, matyt, ir dėl paties vado kaltės, nes drausmė būryje tada buvo ne pati stipriausia. Iki spalio pabaigos MGB kariuomenė praktiškai sunaikino kuopą. Liko tik 8 kovotojai ir vadas. Jie įsitraukė į Dūkšto ir Rimšės valsčiuose buvusią Tigro rinktinės Karijoto kuopą, kuriai vadovavo Mamertas Laurinėnas-Mingaila. Su šia kuopa K. Kaladinskas labai aktyviai bendradarbiavo ir anksčiau. Jie drauge vykdė karines akcijas prieš okupantus ir jų talkininkus. 1945 m. gegužę jie dalyvavo Rimšės miestelio apgultyje. K. Kaladinskas tada kuopoje ėjo būrio vado pareigas.

1945 m. gruodžio 12 d. įvyko kautynės su Rimšės NKVD operatyvine grupe. Netrukus po to kariuomenė pradėjo krėsti apylinkės miškus. Dėl to Erškėčio būrys buvo priverstas atsiskirti nuo Karijoto kuopos. Jis išvyko į Ažvinčių girią, tačiau kuopai liko pavaldus. Per Karijoto kuopą jis buvo pavaldus ir Tigro rinktinės štabui.

Pasakoja Gabrelių kaimo, Salako vlsč., gyventojas Br. Karla-Žvirblis: *Ažvinčių girioje buvo ne vienas bunkeris. Tuo metu mūsų buvo 72–73 žmonės, gyvenom trijuose ar keturiuose bunkeriuose. Ažvinčių kaimas pamiškęj, ten žmonės vieningi. Vadas Kaladinskas kaime turėjo ryšininkų, kurie tam tikrais ženklais pranešdavo apie skrebutus ar rusų kariuomenės pasirodymą: tai klojimo duris atidaro, tai rūbą kokį nors padžiauna. Šitaip ir ryšį laikydavom. O žmonės maistą ar ką kita iš paskutinio atiduodavo. Iš Trakų kaimo ateidavo Bubulytė Bronė-Liepa. Ji buvo mūsų ryšininkė. O kur ji dingo – nežinau. Moterų mūsų būryje nebuvo. Gal jų Kaladinskas nepriėmė? Tik tai Bubulytė ryšininkė buvo... <...> Drausmę patys palaikydavom, bet nebuvo karštos drausmės. Paprasčiau, vadas išleidžia iš būrio pareitį ir namus... Tada, kai paleido, tai ir atvedė... Dičiūnas Juozas atvedė kažkokį iš Pašvintės, palei Švinto ežerą, prie Plavėjų... Aš jo pavardės net neatsimenu, ar tik ne Biveinis Stanislovas-Vijūnas (MGB agentas Ramelis – aut. past.) iš Kulokinės kaimo? Dičiūnas Juozas už jį garantavo, o Kaladinskas nesipriešino ir priėmė išdaviką. <...> Gyvenant bunkeryje, buvo organizuota apsauga. Po du sargyboj stovėdavom. Kai šalta – po valandą, kai šilčiau, po dvi. Stebėjom, iš kur gali prisiartinti priešas. Bet trūko geros tvarkos ir drausmės. Tik Dievas saugojo: kas liko, tai liko... Nebuvo atvejo, kad kas nors netikėtai prieitų, susprogdintų...*

Kitas buvęs kovotojas Mykolas Balčiūnas-Titnagas pasakoja: *Tuo metu mes gyvenom miškeliuose aplink namus. Kai užplūdo kariuomenės pulkai, pasitraukėm į Minčios miškus ir susitikom su kitais, kuriems vadovavo Kazys Kaladinskas-Erškėtis. Ten buvo daug vyrų. Vaikščiojom aplink Salaką, Minčių. Tada irgi buvo siautimas, po kurio vėl atsiskyrėm ir gyvenom mažomis grupelėmis. Turėjom bunkerius žiemai, bet juose mažai gyvenom: daugiau klojimuose, namuose, bunkeriai – tik bėdai prispyrus. Kai žiemą gyvenom su erškėtenais, turėjom bunkerius, pastatytus iš rąstų, su virtuvėle, kai gyvenom Minčios miškuose.*

Išdavystės bei suėmimai neaplenkė ir Minčios-Ažvinčių miškuose kovojančios Erškėčio kuopos. 1947 m. rugsėjį į Lokio rinktinę įterpus vidaus agentų, prasidėjo masiniai rinktinės ryšininkų suėmimai. Vado Erškėčio įsakymu būriams buvo

Erškėčio kuopos vadas Kazimieras Kaladinskas-Erškėtis (centre) su kuopos partizanais Petru Cicėnu-Žalgiriu (kairėje) ir Pranu Račinsku-Drugeliu

nurodyta pasidalyti į grandis ir slapstytis po 2–3 kovotojus. Pats Kaladinskas su apsauga pasitraukė į Puzeniškių kaimą. Kai 1946 m. vasarį MGB suėmė M. Laurinėną-Mingailą, K. Kaladinskas pasitraukė iš Tigro rinktinės. 1946 m. sausio 20 d. vykusiame pasitarime Vytauto apygardos vadas Jonas Kimštas-Žalgiris jį paskyrė Vytauto apygardos Lokio rinktinės vadu. Dabar jis pasirinko Šarkos slapyvardį. Vadovaudamas rinktinei, K. Kaladinskas subūrė visus Zarasų aps. veikiančius partizanų būrius. 1946 m. į Lokio rinktinę įsitraukė ir gyvi likę Šarūno rinktinės Kadugio kuopos kovotojai. Iš Tigro rinktinės čia perėjo ir grupė kovotojų, kuriems vadovavo Antanas Skunčikas-Kaltas.

Pagal MGB 1944–1947 m. suvestines, K. Kaladinskas-Šarka ir Žaibas su savo vyrais įvykdė 23 kovines operacijas. Jie nukovė 41 ir sužeidė 4 sovietinius aktyvistus ir enkavedistus. Pateikiame išrašą iš Elenos Šimkūnienės tardymo bylos, kur nurodomas sąrašas vadinamųjų „teraktų“ (sunaikinti šnipai, sribai, provokatoriai), kuriuos įvykdė K. Kaladinsko-Erškėčio ir Račinsko-Žaibo būriai Salako valsčiuje 1945–1948 m.: *1947 10 18 nušauti du broliai Nezamovai, Aukštakalnio kaimo gyventojai – Dmitrijus ir Jakovas, 1947 m. 10 21 nušautas Naubėnų k. gyventojas stribas Juozas Puzinas, 1948 07 02 – Rakėnų k. gyventojas Nikodemus Klimas, Jono, g. 1901 m., 1948 m. 10 06 nužudyti Laučiūniškių k. gyventojai Jonas Aidukas, Kristupo, g. 1907 m. ir Adelė Aidukienė, Antano, g. 1883 m.*

1947 m. vasarą susiklostė labai sunki padėtis. Rugsėji į Lokio rinktinę MGB pavyko įterpti vidaus agentų. Prasadėjo masiniai partizanų, jų rėmėjų ir ryšininkų suėmimai bei žūtys. Tai labai praretino kovotojų gretas ir privertė juos keisti kovos taktiką. K. Kaladinskas įsakė būriams susiskirstyti į grandis po 2–3 kovotojus ir slapstytis. Pats K. Kaladinskas-Šarka su štabu pasitraukė į Puziniškio k. (prie Asalno ir Asalnyčio ežerų), Saldutiškio vlsč., Utenos aps., ir Balio Rukšėno sodyboje įsirengė Vytauto apygardos Lokio rinktinės štabo bunkerį. Tačiau neilgai kovotojams buvo lemta čia gyventi. Slapti MGB agentai bunkerį išdavė. 1947 m. lapkričio 15 d. B. Rukšėno sodybą apsupo MGB kariuomenės 137-ojo šaulių pulko kareiviai ir MGB Saldutiškio sribai. Nelygiose kautynėse žuvo Lokio r. vadas K. Kaladinskas-Šarka, jo pavaduotojas, Erškėčio kuopos vadas A. Skunčikas-Kuršis, šios kuopos kovotojai K. Bubulis-Algimantas ir K. Milašius-Signalas. Priešai paėmė automatą, 3 šautuvus, 1 pistoletą, 8 granatas ir 300 šovinių. Žuvusiųjų palaikus užkasė prie Ginučių k., Saldutiškio vlsč., Švenčionių aps., kapinių. Po kelių dienų juos iškasė, nufotografavo ir atvežė į Saldutiškį. Vėl užkasė prie Saldutiškio kapinių.

1999 m. spalio 7 d. Kazimierui Kaladinskui-Erškėčiui buvo suteiktas kario savanorio statusas. Tų pačių metų spalio 13 d. suteiktas majoro laipsnis, o 2009 m. lapkričio 17 d. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino Karininko kryžiumi (po mirties).

Bitė

Bronius Karbočius 1922–1953

Paskutinis Vyčio partizanų apygardos vadas B. Karbočius gimė 1922 m. sausio 14 d. Kuktiškių k., Dotnavos vlsč., Kėdainių aps. Apie jo išsilavinimą yra mažai informacijos. Pavyko rasti nuorodą, kad 1943 m. baigė Kėdainių kultūrtechnikos mokyklą.

Vokiečių okupacijos metais B. Karbočius tarnavo Vietinėje rinktinėje. Kai bolševikai antrą kartą užplūdo Lietuvą, 1944 m. vasarą Bronius pasitraukė į mišką. Pasirinkęs Bitės slapyvardį, partizanavo Surviliškio apylinkėse. 1945 m. vietiniai kolaborantai sribai suėmė jo tėvą Simoną Karbočių. Dar anksčiau į jų nagus buvo pakliuvęs ir Bronius, tačiau jam pavyko pabėgti iš Josvainių areštines. Pasak bendražygių, B. Karbočius buvo didelis optimistas. Būryje, kuriam jis vadovavo, vyravo griežta tvarka. Ypač sėkmingai jis kovojo su skundikais ir kolaborantais, kurie talkino okupantams ir prisidėjo prie žmonių trėmimo: skundė, grobstė ištremtųjų turtą, plėšė jų sodybas.

Buvusi partizanė B. Karbočiaus vaikystės draugė Janina Petrukaitė-Marti pasakojo, kad Bronius buvo labai drąsus ir mėgo akiplėšiškus, rizikingus išpuolius: *Bronius Karbočius buvo mano jaunystės draugas dar iš mokyklos laikų. Jis mokėsi Kėdainių kultūrtechnikos mokykloje, kurią baigė 1943 m. Vokiečių okupacijos metais tarnavo Vietinėje rinktinėje. Atėjęs rusams, 1944 m. buvo areštuotas, bet pabėgo iš kalėjimo ir kurį laiką slapstėsi pas mane ir mano gimines. Tuo metu (1944 08 06) mano tėtis jau buvo areštuotas ir uždarytas į Kėdainių kalėjimą. <...> Partizaninis judėjimas mūsų apylinkėse prasidėjo dar 1944 m. rudenį. Patys pirmieji į miškus išėjo Bronius Karbočius, Antanas Užkuraitis... <...> 1944 m. gruodžio 27-osios naktį prie nušauto mano jaunystės draugo ir kaimyno Adolfo Urbelio karsto Šniūtės iniciatyva didelis būrys vietos jaunimo kartu su Užkuraičiu ir Karbočium davėme priesaiką kovoti, nepasiduoti ir kovą tęsti iki pabaigos. Tokia buvo partizaninės kovos pradžia. <...> Mes priklausėme Broniaus Karbočiaus-Bitės būriui. Bitė buvo drąsus, bebaimis vyras, nors kartais elgėsi per daug rizikingai, darė labai daug klaidų. Mūsų nuomonės dažnai nesutapdavo. Aš labai priešinausi girtavimui ir visokiems neapgalvotiems poelgiams. Pavyzdžiui, 1946 m. sausio mėnesį drauge su Pranu Plančiūnu-Valteriu atvažiavo arkliu per Krekenavą į Garšvius, kur aš tuo metu gyvenau. Kam buvo reikalinga tokia rizika? Arba lošimas kortomis ir išgertuvės su pulkininku Ragozinu? Pas Jašinską Bučioniuose, persirengęs rusų vyresniojo leitenanto uniforma, kortavo su pulkininku visą naktį. Ragozinas sužinojęs pasiuto.*

